

MALİ

**TARIM VE GIDA İŞLEME MAKİNELERİ SEKTÖRÜ
PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU**

Haziran 2025

Bamako Ticaret Müşavirliği

1. Ülke Pazarında Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Mali’de tarım ve gıda işleme makineleri sektöründe yerli üretim kapasitesi oldukça sınırlıdır. Bamako, Ségou ve Sikasso şehirlerinde faaliyet gösteren küçük ölçekli atölyeler, çoğunlukla el yapımı saban, çapa, el arabası gibi basit tarım aletlerini üretmektedir. Bu üretim genellikle yerel ustalar tarafından yürütülmekte olup sanayi ölçeğinde modern makine üretimi yapılmamaktadır. Mali’deki basit tarım aletleri üreticileri dört kategoride toplanabilir:

Uzmanlaşmış atölyeler: 1980’lerde Office du Niger ve CMDT (La Compagnie malienne pour le développement du textile – Mali Tekstil Geliştirme Şirketi) bölgelerinde Hollanda işbirliğiyle kurulan tarım aleti atölyeleriyle başlamıştır. Bu atölyelerin bazı çalışanları Koutiala gibi bölgelerde kendi işletmelerini kurmuş ve özellikle küçük çapa makinesi ve patöz montajına yönelmişlerdir. Bu atölyeler, Tayland, Filipinler ve Çin gibi ülkelerden ithal makinelerin prototiplerini adapte ederek küçük motorlu ekipmanlar üretmişlerdir.

Demirci kooperatifleri ağı: Başlangıçta pirinç ve pamuk üretim bölgelerinde hayvan çekişli ekipmanların tamir ve imalatı için gelişen bu ağ, bugün ülke geneline yayılmıştır. En önemli ağ, Office du Niger bölgesindeki demirci kooperatiflerini birleştiren SOCAFON’dur (Société Coopérative des forgerons de l’Office du Niger – Office du Niger Demirciler Kooperatifleri Birliği). Bu ağ, saban, tırmık gibi aletleri ve yedek parçalarını yerel ihtiyaçlara uygun şekilde üretmektedir.

Traktör montaj fabrikası: Mali’de ağır makine imalatı olmamasına karşın Mali’de bilinen iki tane traktör montaj tesisi bulunmaktadır. Bunlardan birisi Bamako yakınlarında kurulu Mali Tracteurs SA’dır ve Hint menşeli Mahindra traktörlerini bir araya getirmektedir. Mali hükümeti ile Hindistan’ın Angelique International firmasının ortaklığındaki bu girişim, Hindistan Exim Bank kredi desteğiyle hayata geçirilmiştir. Bu tesiste 50-80 beygir gücünde çeşitli Mahindra traktörlerinin montajı yapılmakta olup, yerel pazara ve komşu ülkelere sunulmaktadır. Bir diğer traktör montaj firması ise Çin-Mali ortaklığında kurulan Weichai Lovol Montaj tesisidir. Bu tesis ise 2024 yılında faaliyete geçmiştir.

Kayıtdışı imalatçılar: Bunlar belirli bir örgüt içinde yer almayan küçük tamirhane ve ustalardır. Federasyon veya birlik üyesi olmayan zanaatkarlar, genellikle yerel ihtiyaca göre basit ekipman üretimi ve tamirinde faaliyet göstermektedir. Mali’de FNAM (Ulusal Zanaatkarlar Federasyonu - Fédération Nationale des Artisans du Mali) çatısı altında kayıtlı 70 bin üye bulunması, tarım aleti yapan birçok ustanın mevcut olduğunu göstermektedir.

Bu sınırlı üretim ortamında dikkat çeken istisnalardan biri ise Bamako merkezli Agro-Innov Mali adlı firmadır. Şirket, tohum ekim makineleri (semis), küçük çaplı işleme ekipmanları ve motorlu tarım aletleri gibi ürünlerin yerel tasarım ve üretimini gerçekleştirmektedir. Agro-Innov Mali, hem standart hem de siparişe özel üretim yapmakta, aynı zamanda makinelerini doğrudan satış ve kiralama yoluyla pazara sunmaktadır¹.

Bununla birlikte, “Office du Niger” gibi büyük sulama projelerinde, sulama altyapısına destek amaçlı bazı ekipmanlar ithal edilmekte ve yerel montaj işlemleri gerçekleştirilmektedir. Ancak esas itibarıyla, traktör, su pompası, biçerdöver, endüstriyel gıda işleme makineleri gibi yüksek teknoloji ürünü makinelerin yerli üretimi bulunmamaktadır. Bu nedenle ülke, traktör

¹ <https://www.agroinnov.pro/>

ve tarımsal makine ihtiyacının büyük bir kısmını ithalatla sağlamaktadır. Nitekim 2024 yılında tarım ve gıda işleme makineleri ithalatı, önceki yıla göre %8,6 oranında artış göstererek 195 milyon dolar değerinde gerçekleşmiştir. Bu durum, yerli üretimin sınırlı kaldığı bu sektörde talebin büyük ölçüde ithal ürünlerle karşılandığını ortaya koymaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Mali’de tarım ve gıda işleme makinelerinde üretici fiyatları, hem yerli montaj ürünlerinin fiyatları hem de ithal makinelerin ülkeye geliş fiyatına bağlı olarak şekillenmektedir. Batı Afrika Frangı (XOF/CFA) kullanılan Mali’de, para biriminin Euro’ya sabitlenmiş olması sayesinde kur dalgalanmaları pek yaşanmasa da, ithalatı yapılan tarım ve gıda makinelerinin üretiminde ve nakliyesinde yaşanan küresel maliyet artışları (ör. Çelik fiyatlarındaki dalgalanmalar, navlun maliyetleri vs.) bahse konu ürünlerin fiyatlarını son yıllarda etkilemiştir. Buna karşılık, yerli üretilen veya montajı yapılan makine ve ekipmanlar, ithal edilen muadillerine göre daha uygun fiyatlı olabilmektedir.

Örnek olarak, Mali Tracteurs SA tarafından ülke içinde montajı gerçekleştirilen Mahindra traktörleri, segmentine göre rekabetçi fiyatlarla satılmaktadır. Örneğin, 50 beygir gücünde bir traktör 9,45 milyon CFA Frangı (yaklaşık 14.400 Euro) fiyatla sunulurken, 80 beygir gücündeki bir modeli 16,8 milyon CFA (yaklaşık 25.600 Euro) seviyesindedir. Bu fiyatlar, benzer yeni ithal markalara göre daha düşük olup, çiftçiler için daha erişilebilir bir seçenek yaratmaktadır. Ayrıca 2 diskli pulluk ve 7x7 diskli tırmık gibi yerli üretilen basit ekipmanların birim fiyatları da 1 milyon CFA dolayındadır. Örneğin 5 ton kapasiteli çift dingilli römorklar yerel üretimde yaklaşık 3 milyon CFA fiyatla sunulabilmektedir².

İthal makine fiyatları ise menşe ülke ve ürün tipine göre değişkenlik gösterir. Örneğin, Avrupa veya Japonya’dan getirilen ikinci el traktörler piyasada bulunmakta ve model ile kondisyona bağlı olarak geniş bir fiyat aralığına sahiptir. Bir 75 HP Massey Ferguson traktörün yeni ithal fiyatı yaklaşık 11-12 bin ABD Doları (vergi ve teslim dahil) olarak belirtilmiştir. Ancak ikinci el 1980’ler modeli bir traktör 5-6 milyon CFA gibi daha düşük fiyatlara ilan edilebilmektedir³. Dolayısıyla, **ortalama üretici fiyatları** yerli montaj ürünlerde daha düşük, doğrudan ithal yeni ürünlerde daha yüksek olup; ikinci el ithaller ise daha ekonomik bir alternatif sunmaktadır.

Genel eğilim olarak son 5 yılda, makine ve ekipman fiyatlarının kademeli artış gösterdiği söylenebilir. 2020-2021 döneminde Covid-19 pandemisi nedeniyle küresel tedarik sorunları oluşmuş ve tarım makinelerinin maliyetinde artışlar yaşanmıştır. 2023 yılı itibarıyla enflasyonun yıllık %9,7’den %2,1’e düşmesiyle makine fiyatlarındaki artış baskısı da bir miktar azalmıştır⁴. Yine de, ithalatçı firmalar artan girdi maliyetlerini fiyatlara yansıtmaya devam etmektedir. Sonuç olarak, yerli montaj tesislerinde birleştirilerek iç pazara sunulan tarım makineleri, doğrudan ithal edilen tarım makinelerine kıyasla Malili çiftçiler için uygun fiyat avantajı sağlamaktadır. Zira ithal modern ekipmanlar birçok çiftçi için hala oldukça pahalıdır.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Dernekleri

² <https://zouber.wixsite.com/malitracteurs/tarif#:~:text=V,outils%20%28classiques>

³ <https://ml.coinafrique.com/annonce/materiel-agricole/tracteur-4442500>

⁴ <https://www.afdb.org/en/countries/west-africa/mali/mali-economic-outlook>

Mali’de tarım ve gıda makineleri sektöründe aktif olan yerel firmalar sayıca az ve ölçek olarak küçüktür. Ancak belirli önemli aktörler ve örgütlenmeler mevcuttur:

Mali Tracteurs SA: 2015 yılında kurulan bu ortak girişim, Mahindra marka traktörlerin montajını gerçekleştirmekte, iç pazara ve komşu ülkelere satışını yapmaktadır. Bamako yakınındaki Samanko bölgesinde bulunan tesis, Mali Tarım Bakanlığı ve Hintli Angelique Int. firmasının işbirliğiyle kurulmuştur. Mali Tracteurs, 50-80 HP arası traktörleri kit halinde ithalatını gerçekleştirip montajını yapmaktadır. Bahse konu firma, aynı zamanda ekipmana uygun pulluk, römork gibi aksesuarları da üretmektedir.

Toguna Motors: Özellikle traktör ve ağır vasıta tesisatı üzerine odaklanan bir şirkettir⁵. Mali’de Sinotruk, Lovol, Shantui, JMC gibi Çin Menşeli markaların distribütörlüğünü üstlenmektedir. Bunun yanı sıra, Lovol tarım ve inşaat makineleri için parça temini, satış ve montaj hizmeti de vermektedir⁶. Toguna Motors, Lovol dahil birçok Çinli marka için Mali’de aktif olarak traktör ve ağır vasıta montajı, satış ve teknik servis hizmeti sunmaktadır.

Atölyeler ve KOBİ’ler: Çoğu bölgesel düzeyde faaliyet gösteren küçük imalat atölyeleri, özellikle hayvan çekişli aletler, su pompası, el değirmeni, küçük tahıl işleme makineleri gibi basit ekipman üretiminde rol oynamaktadır. Örneğin Segou ve Sikasso gibi tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde çok sayıda zanaat atölyesi bulunmaktadır. Bu atölyeler genellikle yerel çiftçi taleplerine göre üretim yapmaktadır, ayrıca bu çiftçilere tamir/bakım hizmeti de sunmaktadırlar. Bu atölyelerin bir kısmı geçmişte uluslararası projelerle kurulan uzman atölyelerden türemiştir. Örneğin Office du Niger bölgesindeki bazı atölyeler, Uzakdoğu’dan gelen küçük pirinç biçerdöveri, çeltik öğütme makinesi prototiplerini geliştirip üretmişlerdir. Bu küçük firmaların en büyük sorunları, enerji kesintileri, kaliteli hammadde temini ve mühendislik standartlarının eksikliğidir.

Demirci Kooperatifleri ve Zanaatkar Birlikleri: Mali’de tarım aleti imalatında en köklü yerli üretici ağı, geleneksel demirci ustalarına dayalı kooperatiflerdir. Ülkenin farklı bölgelerinde tarımsal üretim havzalarında kurulan demirci atölyeleri, geçmişte hayvan koşum ekipmanları, saban, tırmık gibi basit aletleri üretmekte ve tamir etmektedir. Bu atölyelerin bir kısmı ise kooperatifler şeklinde örgütlenmektedir. Özellikle Office du Niger bölgesindeki SOCAFON (Société Coopérative des forgerons de l’Office du Niger) kooperatif ağı, yüzlerce demirciyi bir araya getirmekte ve bölgedeki çiftçilerle yakın mesafede üretim/tamir hizmeti sunmaktadır. Bu sayede çiftçiler ithal parça beklemek yerine yakındaki ustalardan uygun fiyata alet edinebilmektedir. Demirci ağları genelde FNAM çatısı altında kayıtlıdır⁷. FNAM, yalnız tarım ekipmanı değil tüm zanaatları kapsamaktadır. Ülkede yetmiş bine yakın zanaatkarın bu federasyona üye olması, kırsalda ne denli geniş bir usta ağı bulunduğunu göstermektedir. Bu federasyon bünyesinde tarım aleti üreticileri de mesleki eğitim, fuar katılımı konularında destek bulabilmektedir.

Üretici Dernekleri ve Odalar: Mali’de spesifik olarak tarım makineleri üreticilerine yönelik dernek olarak sınırlı olsa da Mali Zanaatkarlar Odası (Chambre des Métiers du Mali) dolaylı olarak sektörün gelişimine katkı sağlamaktadır⁸. Bu oda, ülkenin her bölgesinde bulunan

⁵ <https://www.groupetoguna.com/motors/>

⁶ <https://togunamotors.com/>

⁷ <https://www.facebook.com/FnamMali/>

⁸ <https://www.malipages.com/annuaire/lien/apcmm-assemblee-permanente-des-chambres-de-metiers-du-mali/>

zanaatkarlar birliğini temsil etmekte ve üyelerine mesleki standartlar, kalite kontrol ve kredi erişimi gibi konularda destek sunmaktadır.

Genel olarak Mali’de büyük ölçekli yerli firma bulunmamakta, sektör daha çok KOBİ’ler ve zanaatkar atölyeleri ekseninde ilerlemektedir. Devlet, 2006 yılında çıkardığı Tarım Politikası Yönlendirme Kanunu⁹ (Portant Loi D’Orientation Agricole) ile tarım mekanizasyon sektörünü teşvik etmeye çalışmış olsa da, sınırlı sermaye, altyapı yetersizliği ve teknoloji yetersizliği nedeniyle bu sektörün gelişmesinde ilerleme kaydedilememektedir. Buna rağmen, yerli üretici birlikleri ve atölyeler, çiftçilerin ucuz ve tamir edilebilir ekipmana erişiminde kritik rol oynamaya devam etmektedir.

1.4 Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlar

Mali’de tarım ve gıda işleme makinelerinin iç pazara arzı büyük ölçüde ithalatçı distribütörler (Ör: Toguna Motors) ve yerel bayiler aracılığıyla sağlanmaktadır. Toptan düzeyde, makinelerin büyük kısmı Avrupa, Asya ve komşu ülkelerden getirilmektedir. Perakende tarafta ise çiftçiler bu ekipmanları ya doğrudan bu bayilerden, ya da çeşitli proje ve kooperatifler üzerinden temin etmektedirler.

Dağıtım kanalları çoğunlukla başkent Bamako ve birkaç büyük şehirle sınırlıdır. Bamako’da tarım makineleri satışı yapan belirli şirketler ve galeriler bulunmaktadır. Ülke genelinde ise dağıtım ağı tam gelişmemiş olup, özellikle kırsalda gayri resmi satış kanalları yaygındır. Kırsal pazarlarda ikinci el traktör, su motoru, öğütme makinesi gibi ekipmanlar zaman zaman açık pazarlarda satılır. Bununla birlikte, satış sonrası servis ve yedek parça temini genellikle satın alma anındaki özel anlaşmalara bağlıdır; aksi halde kullanıcılar servis konusunda zorluk yaşayabilmektedir¹⁰.

Mali’de birkaç firma uluslararası markaların temsilciğini yürütmektedir. Örneğin Toguna Motors, Sinotruk, Lovol, Shantui, JMC gibi Çin Menşeli markaların distribütörlüğünü üstlenmektedir. Tractor Provider Mali adındaki Japon ortaklı bir şirket, Massey Ferguson markasının ülkedeki resmi distribütörüdür ve sıfır traktörlerin yanı sıra ikinci el japon traktörleri ve Kubota biçerdöverleri satışını gerçekleştirmektedir¹¹. Benzer şekilde, Pakistan merkezli Tractors PK firması da Mali’ye New Holland, Massey Ferguson traktörleri getirip satmaktadır¹². Bu firmalar genelde Bamako’da satış ofisi ve deposuna sahip olup, müşterilerine sınırlı garanti ve bakım hizmeti de vermektedir. Ancak yine de tarım makineleri için bakım ve yedek parça hizmeti yetersizdir. Bunun sebebi ise ülke genelinde yaygın servis ağının olmayışıdır. Bu durum, makine satın alan çiftçilerin onarım için demirci ustalarına veya ithalatçıya bağımlı kalmasına yol açmaktadır.

Son yıllarda Mali’de ortaya çıkan büyük ölçekli ticari çiftlikler (özellikle Office du Niger sulama bölgesinde) ise genellikle proje bazlı olarak tarım makinelerinin toptan satışlarını artırmıştır. Nitekim Office du Niger bölgesinden büyük ölçekli ticari çiftlik işletmesinden traktörler, biçerdöverler, fideleme üniteleri, kamyonlar, soğuk hava depoları, su pivotları ve motorlu pompaları içeren geniş kapsamlı bir tarım işleme makineleri talebi alınmıştır. Bu talep Müşavirliğimiz dış talepler bülteninde de yayınlanmış olup bahse konu çiftliğin halihazırda birkaç farklı Türk firmasıyla da görüşme halinde olduğu bilinmektedir.

⁹ <https://faolex.fao.org/docs/pdf/mli67609.pdf>

¹⁰ <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/mali-distribution-and-sales-channels>

¹¹ <https://www.tractorprovider.com/mali/>

¹² <https://www.tractorspakistan.com/ml/>

Küçük ve orta ölçekli çiftçiler ise genellikle ekipman alımını ya devlet/yardım kuruluşlarının destek programları yoluyla ya da kooperatifleşerek yapmaktadırlar¹³. Bu yöntem, bireysel alım gücü olmayan küçük çiftçilerin ekipmana erişimini kolaylaştırmaktadır. Kooperatifler genellikle ekipmanı toplu sipariş vererek distribütörlerden indirimli almakta veya devlet hibelerine başvurmaktadır. Mali’de tarım işleme makineleri (özellikle pirinç ve niébé işleme) desteği açısından en son açık ve doğrudan hibe programı, GAFSP Missing Middle Initiative (MMI) kapsamında 2018’de uygulanmaya başlayan bir projedir. Proje 2020 yılında Covid-19 ek finansmanı ile desteklenmiş ve 2021 yılsonuna kadar tamamlanmıştır¹⁴. Bu tarihten sonra, doğrudan tarım işleme makineleriyle ilgili benzer bir hibe programı gerçekleşmemiştir.

Tarım makinelerinin nihai satışında Bamako’da birkaç mağaza su motoru, öğütücü, süt pastörizatörü gibi gıda işleme makinelerini ithal edip satmaktadır. Ancak ülke genelinde büyük tarım makine bayii zincirleri bulunmamaktadır. Çoğu satış, sipariş üzerine ithalat yoluyla gerçekleşmektedir. Çiftçi veya kooperatif ihtiyacını belirterek yurtdışı tedarikçiyle doğrudan irtibat kurmakta, veya bir yerel firma aracılığıyla tarım işleme makinesi getirtmektedir. Bu durumda gümrük işlemleri ve teslimat organizasyonunu esas itibarıyla ithalatçı firma üstlenmektedir.

Mali’de ikinci el makine pazarı da önemli bir yere sahiptir. Avrupa’dan kullanılmış traktör, biçerdöver ve kamyon römorkları sıklıkla getirilmektedir. Bamako ve Ségou’da dönemsel olarak pazarlar kurularak bu ikinci el ekipmanlar satılmaktadır. Bu satışlar çoğunlukla gayriresmi olarak gerçekleşmektedir ve herhangi bir garanti sözleşmesi yapılmamaktadır. Ancak ikinci el pazarındaki düşük fiyatlar nedeniyle bu pazara talep yüksektir.

Türk firmaları ise esas itibarıyla gıda işleme makineleri pazarında faaliyet göstermektedir. Özellikle Mali’deki içecek ve hazır gıda firmalarına üretim hatları ve işleme makineleri temin edilmesinde ve kurulumunda önemli rol oynamaktadır. Nitekim, Türkiye’den ithal edilen hatlarla donatılan içecek fabrikalarının kurulumları tamamlanmış ve yerel pazarda markalaşmış içecek markalarının üretimi bu hatlardan gerçekleştirilmektedir. Bu fabrikaların üretim hatlarının servis ve bakım hizmetlerini de yine bu sistemi kurmuş olan firmalarımız sağlamaktadır. Öte yandan, gıda üretiminde kullanılmak üzere bisküvi, makarna, süt ve süt ürünlerine yönelik gıda işleme makinelerine dair Malili üreticilerin talepleri artmakta, bu alandaki makinelerin satış ve teminine ilişkin Türk firmalarımız temaslarını sürdürmektedir.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2024 Yılı)

	Ülke Adı	İthalat Değeri (bin \$)	Oran (%)
1	ÇHC	93.658	48,0
2	Güney Afrika	25.491	13,1
3	Fransa	11.512	5,9
4	Belçika	10.982	5,6

¹³ PCAM (Assemblée Permanente des Chambres d’Agriculture du Mali), CNOP (Coordination Nationale des Organisations Paysannes) ve AOPP (Association des Organisations Professionnelles Paysannes) vb.

¹⁴ <https://www.gafspfund.org/projects/improved-rice-paddy-quality-and-quality-niebe-processing-improved-nutrition-and-increased>

5	Almanya	10.163	5,2
6	İtalya	7.810	4,0
7	Türkiye	4.851	2,5
8	ABD	4.097	2,1
9	Fildişi Sahili	3.695	1,9
10	İspanya	3.222	1,7
İlk 10 Toplam		175.481	90,0
Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Toplam		195.081	100,0

2.2 Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2024 yılı)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (bin \$)	Mali'nin Türkiye'den İthalatı (bin \$)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı (bin \$)
1	870121	Dizel motorlu, 50 kW'ı geçmeyen traktörler	39.437		654.969
2	841370	Diğer santrifüjlü pompalar	28.855	22	204.171
3	871631	Elektrik motorlu iki tekerlekli mopetler	11.722		102.205
4	841391	Sıvı pompalarının aksam ve parçaları	9.940	2	232.118
5	871639	Diğer elektrikli motorlu taşıtlar (örneğin, elektrikli yük taşıma araçları)	7.512	107	355.173
6	850153	Diğer alternatif akım (AC) motorları, 750 W'ı geçen ama 75 kW'ı geçmeyenler	4.438		30.810
7	842199	Diğer filtre ve saflaştırıcı cihazların aksam ve parçaları	3.892	13	142.353
8	842240	Şişe doldurma, kapatma, etiketleme makineleri	3.625	141	196.827
9	843890	Tarım, bahçecilik veya ormancılıkta kullanılan makinelerin aksam ve parçaları	3.372		38.223
10	842230	Şişeleri, kavanozları, tenekeleri vb. kapları yıkama makineleri	3.359	160	117.482
İlk 10 Toplam			116.152	445	2.074.331
Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Toplam			195.081	4.851	12.011.170

3. Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (bin \$)

	GTIP Kodu (6'lı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024
1	843780	Diğer tahıl, baklagil veya kuru sebze işleme makineleri	19,5	54,5	101,2	1.580,0
2	847989	Başka yerde belirtilmeyen/yer almayan diğer makineler ve mekanik cihazlar	581,2	421,2	20,1	862,6

3	843610	Hububat veya bakliyat temizleme, ayıklama veya sınıflandırma makineleri	5,8	827,6		457,3
4	843810	Ekmekçilikte veya makarna, kek, bisküvi vb. imalatında kullanılan makineler	225,6	119,2	167,1	223,3
5	842123	Sıvıların filtrasyonu veya arıtılması için yağ filtreleri	186,2	292,9	108,3	186,5
6	842230	Şişe, kutu, torba, kese veya benzeri kapları doldurma, kapatma makineleri	272,3	360,1	269,6	160,2
7	842240	Ambalajlama veya sarma makineleri	194,7	99,7	12,0	141,1
8	841840	Dondurma makineleri	335,5	28,2	9,5	127,7
9	871639	Diğer elektrikli (akülü) üç tekerlekli taşıtlar	2,1	346,7		106,8
10	841850	Isı pompası (ters çevrilebilir soğutma/ısıtma cihazları dahil)	78,2	44,0	142,0	65,7
İlk 10 Toplam			1.901,1	2.594,1	829,8	3.911,2
Tarım ve Gıda İşleme Makineleri Toplam			5.777,9	5.840,0	3500,6	4.851,5

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Mali’de tarım ve gıda işleme makineleri sektörü açısından öncelikli hedef şehirlerin başında Bamako gelmektedir. Başkent olması itibariyle ülkenin idari, ekonomik ve lojistik merkezi konumundadır. Mali’nin toplam sanayi üretiminin yaklaşık %70’i Bamako’da gerçekleşmekte olup, burada çok sayıda ithalatçı ve dağıtıcı firma bulunmaktadır. Ayrıca gıda işleme ve ambalajlama faaliyetleri için yatırımcıların öncelikli tercih ettiği şehirdir. Yapılan saha görüşmelerinde, Bamako’da faaliyet gösteren hazır gıda ve içecek firmalarının üretim hatlarını ülkemizden ithal ettikleri ve bu sistemlerle şişelenmiş su gibi ürünleri pazara sundukları görülmektedir. Bamako’nun lojistik avantajı, teknik servis kapasitesi ve yüksek satın alma gücü dikkate alındığında, diğer bölgelere kıyasla daha sürdürülebilir bir potansiyel taşımaktadır.

Sikasso Bölgesi, Mali’nin güneyinde yer almakta ve ülkenin en verimli tarım arazilerine ev sahipliği yapmaktadır. Tarımsal üretimin iklim koşulları nedeniyle yıl boyunca sürdürülebildiği bu bölgede, sebze, meyve ve pamuk gibi katma değeri yüksek ürünlerin üretimi yoğunudur. Bu da meyve işleme, yağ üretimi ve tekstil sanayi gibi alanlara yönelik makine talebini artırmaktadır. Müşavirliğimizce Prosema (Promotion du Sésame du Mali) ve Zouboye Commerce et Distribution (Z.C.D) firmalarıyla yapılan görüşmelerde, bu firmaların ayçiçeği ve yer fıstığı gibi ürünleri işleyerek ihracata yönelmeyi planlamaları, bölgedeki işleme ekipmanı talebinin artacağına işaret etmektedir. Ayrıca CMDT (Compagnie malienne pour le développement du textile) gibi büyük aktörler de, pamuk bazlı üretim için makine tedariki gerçekleştirmektedir.

Ségou şehri, sulamalı tarım açısından stratejik bir konuma sahiptir. Niger Nehri kıyısında yer alması sayesinde pirinç ve sebze üretimi bölge ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. Tarımsal verimliliği artırmak için tarla içi ekipmanlara, özellikle de toprak işleme, sulama ve hasat makinelerine olan ihtiyaç oldukça yüksektir. Ayrıca, Mali Tarım Bakanlığı ile yapılan görüşmelerde domates püresi gibi yarı işlenmiş gıda ürünleri üretme planları da bölgede gıda işleme makinesi yatırımlarının potansiyeline işaret etmektedir.

Koutiala şehri, "pamuk başkenti" olarak bilinmekte ve pamuk yağından sabuna kadar uzanan geniş bir işleme zincirine sahiptir. Türkiye'den ithal edilen makine ve filtre ekipmanları burada özellikle tekstil, kozmetik ve gıda sanayii için kullanılmaktadır. Ayrıca, şehrin güney komşularıyla olan karayolu bağlantısı, ihracat ürünlerinin taşınmasını kolaylaştırmakta ve bölgeyi ticaret açısından önemli bir konuma getirmektedir.

Mopti ve çevresindeki Niger Deltası bölgesi, pirinç üretiminin yanı sıra balıkçılık ve sebzeçilikle öne çıkmaktadır. Nehir taşımacılığı sayesinde bölgeye malzeme sevkiyatı daha ekonomik yapılabilmektedir. Ayrıca, yerel üreticilerin ürünlerini konsantre hale getirerek ihracat yapma potansiyelleri göz önüne alındığında, bu bölgede hem tarım hem de gıda işleme makine ekipmanları için gelişen bir pazar mevcuttur.

4.2 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Tarım Bakanlığından alınan bilgilere göre, tarım ve gıda işleme makineleri ithalatı gümrük vergisinden muaf olmakla birlikte, ithalat öncesinde Institut de l'Économie Rurale (IER) ve Direction Générale du Génie Rural (DGGR) kurumlarından uygunluk sertifikası alınması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu süreçte, ihracatçı tarafından gönderilecek bir makine örneği üzerinde test yapılmakta ve testin olumlu sonuçlanması halinde sertifika düzenlenmektedir. Bakanlık, bu sertifikanın tek başına ithalat için yeterli olduğunu, başka bir belge veya izne gerek olmadığını vurgulamıştır.

4.3 Sektördeki Önemli Fuarlar

Mali'de iki yılda bir düzenlenen SIAGRI (Salon International de l'Agriculture) fuarı, tarım makineleri ve gıda işleme teknolojileri açısından ülkenin en kapsamlı sektör fuarıdır. Fuar, Bamako'da gerçekleştirilmektedir ve Mali Tarım Bakanlığı himayesinde düzenlenmektedir. Fuara yerli üreticilerin yanı sıra Batı Afrika'dan da katılım sağlanmaktadır. Bu fuara yönelik Türkiye'den henüz milli katılım organize edilmemiştir.

Bunun yanında, her yıl Mali'nin çeşitli bölgelerinde Tarım Bakanlığı koordinasyonunda düzenlenen Journée du Paysan (Çiftçi Günü) etkinliği de sektör aktörlerinin bir araya geldiği önemli bir platformdur. Her ne kadar bu etkinlik bir fuar niteliği taşıyor olsa da, saha tanıtımları, ürün sunumları ve kamu-özel sektör buluşmaları açısından fırsatlar sunmaktadır.

4.4 Mali'nin Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları

Mali, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) ve Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (UEMOA) gibi bölgesel entegrasyon yapıları sayesinde geniş bir serbest ticaret ağına sahiptir. ECOWAS kapsamında, üye ülkeler arasında ticarete gümrük vergilerinden muafiyet ve ticaretin kolaylaştırılması avantajları sağlanmaktadır. Aynı zamanda UEMOA çatısı altında ortak para birimi olan Batı Afrika Frangı (CFA) ile birlikte bölge içi ticarete kur riski azaltılmakta ve ekonomik entegrasyon desteklenmektedir.

Diğer taraftan, 29 Ocak 2025 tarihi itibarıyla Mali, Burkina Faso ve Nijer birlikte ECOWAS'tan resmi olarak ayrıldığını duyurmuştur. Bu üç ülke yeni bir yapılanma olan Confédération de l'Alliance des États du Sahel (AES) çatısı altında bir araya gelmiş ve aralarında serbest ticaret rejimi uygulamaya başlamıştır. Bununla birlikte, her ne kadar bu ülkeler ECOWAS'tan resmi olarak ayrılmış olsalar da, ECOWAS tarafından aynı tarihte yayımlanan bir açıklamada, yeni bir duyuruya kadar bu üç ülke ile ECOWAS üye ülkeleri arasında ilişkilerin aynen süreceği bildirilmiştir. Bu da uygulamada ECOWAS'ın sağlamış olduğu ticari kolaylıkların devam edeceğine işaret etmektedir.

Mali, halihazırda UEMOA üyesi olmaya devam etmektedir. Bu üyelik sayesinde Mali, bölge içi mal ve hizmet ticaretinde vergi muafiyetleri ve ortak gümrük tarifesi avantajlarından faydalanmaktadır. UEMOA üyeliği, Mali'nin ekonomik ilişkilerinde önemli bir kaldıraç işlevi görmektedir, özellikle kıtadaki komşu ülkelerle yapılan ticarete maliyet ve gümrük işlemleri süresini azaltmaktadır.

Türkiye ile Mali arasında halihazırda yürürlükte olan bir Serbest Ticaret Anlaşması bulunmamaktadır. Türkiye, 2010 yılında ECOWAS ile Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerine başlama talebini iletmış olsa da bugüne kadar somut bir adım atılmamıştır. Mali'nin ECOWAS'tan ayrılması ve AES oluşumuna katılması da Türkiye'nin Batı Afrika ülkeleriyle olası STA süreçlerini daha karmaşık hale getirmiştir.

4.5 Sektörde Standartlar

Mali'de tarım ve gıda işleme makineleri ithalatında IER ve DGGR kurumlarından uygunluk sertifikası alınması zorunluluğu bulunmaktadır. Yerli üreticiler içinse bu standartlar genellikle teknik rehber niteliği taşımaktadır.

4.6 Sektörde Etiketleme

Tarım ve gıda işleme makinelerinde zorunlu etiketleme uygulamaları bulunmamakla birlikte, kullanıcı kılavuzu ve teknik bilgilendirme etiketlerinin Fransızca hazırlanması beklenmektedir. Bununla birlikte ithal edilen ürünlerin üzerinde CE (Conformité Européenne) sertifikası gibi tanınan teknik uygunluk işaretlerinin bulunmasının ise ürünlerin kabulünü kolaylaştırabilmektedir.

4.7 Lojistik

Mali'deki ulaştırma ve lojistik altyapı yetersizliği sebebiyle makine, ekipman ve yapı malzemesi ithalatının etkin planlanması gerekmektedir. Ülkenin landlocked oluşu ithalat sürelerini uzatan en önemli etkidir.

2022-2023 verilerine göre, Mali'nin mal ithalatının ağırlıklı kısmı Dakar Limanı üzerinden gerçekleştirilmektedir. Dakar üzerinden gelen transit yükler, Mali'nin toplam ithalat hacminin %80'ine kadar ulaşmaktadır. Dakar-Bamako koridoru halen Malili ithalatçılar için önemli rota olmayı sürdürmektedir. Abidjan Limanı'nda halen aktiftir. Ancak Abidjan'ın payının Dakar'a kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. Conakry Limanının kullanımında ise ECOWAS yaptırımları sırasında artış görülmüştür¹⁵.

Karayolu taşımacılığı, Bamako-Dakar rotası boyunca yaygın olarak kullanılmaya devam etmektedir. Ortalama transit süresi, Dakar Limanından Bamako'ya yaklaşık ortalama 13 gün sürmekle birlikte, bu süre 4,5-18 gün aralığında değişebilmektedir¹⁶.

Mali'nin Dış Ticaretinde Kullanılan Başlıca Limanlar ve Kara Taşımacılığı Rotaları¹⁷

¹⁵ <https://ecdpm.org/application/files/7516/6245/2755/actors-interests-along-Dakar-Bamako-corridor-ECDPM-discussion-paper-328.pdf>

¹⁶ https://ewdata.rightsindevelopment.org/files/documents/22/WB-P171122_GEnziyK.pdf

¹⁷ UYARI: Tabloda yer verilen bilgiler muhtelif kişi ve kurumlardan ve/veya internet sitelerinden temin edilmektedir. Kaynağının üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlar olması sebebiyle, yukarıda yer verilen bilgi, rakam, istatistik vb. her türlü veriden doğabilecek sorunlar konusunda Ticaret Müşavirliği olarak sorumluluk kabul edilmemektedir. Kullanıcılar tarafından muhatap oldukları kurum, kuruluş, firma veya şahıslardan ilgili konuların sorularak yetkili kişilerden resmi bilgi edinilmesinde fayda vardır.

COTE D'IVOIRE (Bamako-Abidjan)	SENEGAL (Bamako-Dakar)	GİNE (Bamako-Konakri)
Rota: Bamako - Bougouni - Sikasso - Bobo-Dioulasso (Burkina Faso) - Banfora - Korhogo - Yamoussoukro – Abidjan Mesafe: Yaklaşık 1,180 km	Rota: Bamako - Kayes - Kidira - Tambacounda - Kaolack - Dakar Mesafe: Yaklaşık: 1,250 km	Rota: Bamako - Kourémalé - Siguiri - Kankan - Faranah - Mamou - Kindia – Konakri Mesafe: Yaklaşık 1,000 km
Liman: Abidjan Limanı İşletmecisi: Port Autonome D'abidjan Kapasite: 25 milyon ton/yıl	Liman: Dakar Limanı İşletmecisi: DP World Kapasite: 18 milyon/yıl	Liman: Konakri Limanı İşletmecisi: Albayrak Group Kapasite: 10 milyon/yıl
Taşıma Maliyetleri: Bamako'dan Abidjan'a kara taşımacılığı maliyeti yaklaşık 1,500-2,000 USD arasında değişmektedir. Limandan Türkiye'ye deniz taşımacılığı ise konteyner başına yaklaşık 1,000-1,500 USD olabilmektedir.	Taşıma Maliyetleri: Bamako'dan Dakar'a kara taşımacılığı maliyeti yaklaşık 1,200-1,800 USD arasında değişmektedir. Limandan Türkiye'ye deniz taşımacılığı ise konteyner başına yaklaşık 1,000-1,400 USD olabilmektedir.	Taşıma Maliyetleri: Bamako'dan Konakri'ye kara taşımacılığı maliyeti yaklaşık 1,300-1,900 USD arasında değişmektedir. Limandan Türkiye'ye deniz taşımacılığı ise konteyner başına yaklaşık 1,200-1,500 USD olabilmektedir.
Avantajlar: Abidjan, Batı Afrika'nın en büyük ve en modern limanlarından biridir. Türkiye'ye uzanan geniş nakliye bağlantıları sunmaktadır.	Avantajlar: Dakar, Avrupa ve ötesine, Türkiye dahil, doğrudan nakliye hatları bulunan büyük bir limandır.	Avantajlar: Konakri, bölgedeki önemli bir limandır ve uluslararası nakliye rotalarına bağlantıları vardır. Bamako'ya en yakın liman konumundadır.
Dikkat Edilecekler: Bu rota iyi asfaltlanmış ve nispeten güvenlidir. Önemli trafik ve güvenlik önlemleri mevcuttur.	Dikkat Edilecekler: Yol genel olarak iyi durumdadır ve rota düzenli polis devriyeleri ile güvenlidir.	Dikkat Edilecekler: Bu rotada yol koşulları değişken olabilir ve güvenlik durumu nedeniyle güncel uyarıları takip etmek önemlidir.
https://www.portabidjan.ci/en	https://www.portdakar.sn/ https://www.dpworld.com/senegal	https://conakryport.com/ https://www.albayrak.com.tr/sektorer/limancilik/conakry-port/

4.8 Dağıtım Kanalları

Mali'de tarım ve gıda işleme makineleri sektöründe dağıtım, çoğunlukla ithalatçılar, yerel temsilciler, bayilik sistemi ve fuar bağlantıları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Türkiye gibi ülkelerden ithal edilen makineler genellikle Dakar veya Abidjan limanları üzerinden Bamako'ya getirilmekte ve burada faaliyet gösteren Malili ithalatçı firmalar tarafından nihai kullanıcılara ulaştırılmaktadır. Bu firmalar kimi zaman makineleri doğrudan büyük çiftlik işletmelerine, tarımsal kooperatiflere ya da devlet destekli projelere satmakta, kimi zaman da yeniden satış amacıyla bölgesel bayilere yönlendirmektedir.

Özellikle gıda işleme ekipmanlarında, örneğin su şişeleme hatları, un değirmeni makineleri, süt işleme hatları ve meyve suyu üretim sistemlerinde Türk üreticilerle çalışan Malili temsilci firmaların sayısı artmaktadır. Dağıtım bu örnekte olduğu gibi hem tedarik hem de kurulum hizmetini kapsayacak şekilde genişlemektedir.

Tarım makinelerinde (traktör, biçerdöver, pulluk, sulama makinaları vb.) ise doğrudan çiftçilere satış nadir olup, çoğunlukla devlet destekli alımlar, kooperatif ihaleleri ya da

uluslararası proje destekleri yoluyla satış gerçekleşmektedir. Prosema (Promotion du Sésame du Mali) gibi firmalar, raktör ve tarım ekipmanlarını çiftçiler için ithal ederek toplu tedarik sağlamakta ve bu makineleri finansal destek programları eşliğinde çiftçilere ulaştırmaktadır. Ayrıca Mali'deki büyük çiftlik sahipleri, kooperatif temsilcileri Konya ve Kayseri gibi üretim merkezlerinde imal edilen makineleri incelemek üzere ülkemizi sıklıkla ziyaret etmektedir.

4.9 Tanıtım ve Pazarlama

Mali'de tanıtım ve pazarlama faaliyetleri oldukça sınırlıdır. Ürünlerin tanıtımı çoğunlukla doğrudan temas, saha ziyareti, fuar katılımı ve kamu-özel sektör bağlantıları üzerinden yürütülmektedir. aha çok şehir merkezlerinde faaliyet gösteren ithalatçılar, makine tanıtımlarını çiftçilere veya kooperatiflere saha gösterimi yoluyla gerçekleştirmektedirler.

SIAGRI gibi sektör fuarları ve Journée du Paysan gibi etkinlikler, tanıtım açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca son dönemde bazı firmalar, ürün tanıtımı için yerel televizyon kanalları (örneğin Nieta TV) veya Facebook gibi dijital kanalları da kullanmaktadır. Örnek olarak Bamako merkezli tarım sektörüne yönelik hanutli makinelerin tasarımı ve satışı alanında faaliyet gösteren Agro Innov Mali, ürünlerini Facebook sayfası üzerinden pazarlamaktadır¹⁸. Yine gübre ihracatında faaliyet gösteren bir Türk firmamız, ürünlerini tanıtmak amacıyla Nieta TV'ye röportaj vermiştir.

4.10 Sektörde Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Mali'de tarım ve gıda işleme makineleri sektöründe alıcı kitlesi ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli çiftçiler, kooperatifler, yerel işleme tesisleri ve kimi zaman da kamu destekli tarım projeleri kapsamında kamu kurumlarıdır. Bu aktörlerin büyük çoğunluğu, sınırlı sermayeye sahip olduğundan maliyet/performans dengesi ön planda tutulmakta, düşük bakım gerektiren, dayanıklı ve kolay tamir edilebilen makineler tercih edilmektedir.

Kırsal alandaki kullanıcılar, genellikle basit ve mekanik makineleri tercih etmektedir. Otomasyon içeren modern makineler, çoğu zaman hem yüksek fiyatı hem de teknik bilgi eksikliği nedeniyle tercih edilmemektedir. Bu bağlamda, çekilir tip ekipmanlar, motorlu çapa makineleri, su pompası gibi basit tarım makineleri daha çok rağbet görmektedir. Gıda işleme tarafında ise küçük işletmeler, manuel veya yarı otomatik makinelerle çalışan öğütme, kavurma, kurutma ve paketlenme sistemlerini tercih etmektedir.

Son yıllarda özellikle süt ürünleri işleme, domates püresi üretimi, meyve kurutma ve su şişeleme gibi alanlarda faaliyet göstermeyi hedefleyen özel firmalar, Türkiye gibi ülkelerden gelen daha kompleks üretim hatlarına da ilgi göstermeye başlamıştır. Bu örnekler, özel sektör yatırımlarında teknolojiye dayalı işleme sistemlerine ilginin arttığını göstermektedir.

Son dönemde dikkat çeken bir diğer unsur, yerli üretimin desteklenmesine yönelik eğilimlerdir. Bamako merkezli Agro-Innov Mali gibi yerel üreticilerden alışveriş yaparak hem daha uygun fiyat hem de servis avantajı elde etmeye çalışan küçük işletmelerin sayısı artmaktadır. Bu durum, yerel üretim yapan firmaların düşük bütçeli alıcılara ulaşma şansını artırmaktadır.

Mali'de alıcıların tercihleri; düşük maliyetli, kolay tamir edilebilen, yerel koşullara uygun makineler yönünde şekillenmekte olup, özel sektörün gelişmesiyle birlikte daha modern ve otomasyon içeren işleme hatlarına olan ilgi de yavaş yavaş artmaktadır. Ancak kırsal

¹⁸ https://www.facebook.com/people/Agro-Innov-Mali/61557794408088/?_rdr

bölgelerde teknik bilgi eksikliği, finansman zorlukları ve bakım altyapısının sınırlılığı hâlen önemli sınırlayıcı faktörler olarak varlığını sürdürmektedir.

4.11 Sektörde Vergiler

Mali’de tarım ve gıda işleme makineleri için uygulanan gümrük vergisi oranları genellikle %4 ile %10 arasında değişmektedir. Traktörler (GTİP 8701), su pompaları (8413), ilaçlama makineleri (8424), diskli pulluk ve ekim makineleri (8432), biçme ve harman makineleri (8433) gibi temel tarım makinelerinde vergi oranı %5 ila %9 arasında uygulanmaktadır.

Gıda işleme tarafında yer alan öğütme makineleri (8437), pirinç soyma makineleri (8437), shea yağı presi, süt pastörizatörü, fırın ve meyve kurutma makineleri (8419, 8438) için gümrük vergileri çoğunlukla %6 ila %10 aralığındadır. Paketleme, dolum ve etiketleme makineleri (8422) ise %5 ila %9 arasında vergilendirilmektedir.

Mali’de tarım ve gıda işleme makineleri ithalatında, GTİP pozisyonuna göre genellikle %5 oranında indirilmiş KDV uygulanmaktadır. Ancak bu oran istisnai olarak %18’e çıkabilmektedir. KDV, mal bedeli, sigorta, navlun ve ithalat vergileri toplamı üzerinden hesaplanır. Ayrıca bazı işlemlerde %1 istatistik vergisi (Statistical Tax, RS) ve %1 topluluk katkı vergisi (ECOWAS community levy, PC) gibi küçük oranlı ek vergiler de uygulanabilmektedir¹⁹.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Mali’de tarım ve gıda işleme makinelerine yönelik ithalat, üretim kapasitesinin sınırlı olması ve artan tarımsal modernleşme ihtiyacı nedeniyle güçlü bir artış potansiyeli taşımaktadır. 2024 yılında yalnızca “diğer tahıl, baklagil veya kuru sebze işleme makineleri” kaleminde ithalat değeri 1,58 milyon dolara ulaşmıştır. Aynı yıl Türkiye’nin bu sektöre yönelik toplam ihracatı 4,85 milyon dolar olup, pazar payı yalnızca %2,5 seviyesindedir. Bu düşük oran, pazarda rekabetçi fiyat ve kalite sunabilen Türk firmaları için büyüme potansiyeline işaret etmektedir. Türkiye’nin şişeleme, etiketleme, öğütme ve unlu mamul makineleri gibi ürünlerde dünya çapında yüksek ihracat kapasitesi bulunması, Mali’deki özel sektör yatırımlarının artışıyla birlikte değerlendirilmesi gereken bir fırsat olarak görülmektedir.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Mali pazarındaki en büyük tehdit, Çin’in tarım ve gıda işleme makinelerindeki toplam ithalatın %48’ini elinde bulundurmasıdır. Çinli firmaların düşük fiyat politikası ve yaygın dağıtım ağı, Türk firmalarının pazar payı kazanmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, altyapı yetersizlikleri, lojistik maliyetlerinin yüksekliği ve siyasi kırılganlık gibi yapısal sorunlar da ihracatın sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Gümrük işlemlerindeki belirsizlikler ve bazı ürünlerde değişen KDV oranları da pazara girişte operasyonel riskler yaratmaktadır. Yerli üretim girişimleri küçük ölçekte de olsa artmakta olup, uzun vadede düşük segmentteki ithal ürünler için bir rekabet unsuru oluşturabileceği düşünülmektedir.

7. Genel Değerlendirme

Mali’de tarım ve gıda işleme makineleri sektörünün, ülkenin artan nüfusu, kırsal kalkınma hedefleri ve gıda güvenliği ihtiyacı doğrultusunda önümüzdeki yıllarda büyüme potansiyeli

¹⁹ https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s362-05_e.pdf

taşıyan bir alan olduğu düşünülmektedir. Yerli üretim altyapısı halen oldukça sınırlı düzeyde olup, üretim ağırlıklı olarak el aletleri, basit saban ve çapa gibi ilkel ekipmanlar etrafında şekillenmektedir. Modern mekanizasyon araçlarının üretimi büyük ölçüde bulunmamakta, ihtiyaç ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Bu durum, Türk üreticileri de dahil olmak üzere dış tedarikçiler için önemli bir pazar imkânı yaratmaktadır.

2024 yılında Mali'nin tarım ve gıda işleme makineleri ithalatı 195 milyon ABD dolarını aşarken, Türkiye'nin bu pazardaki ihracat payı yalnızca 4,85 milyon dolar ile %2,5 seviyesinde kalmıştır. Buna karşın Türkiye, söz konusu ürün grubunda dünya genelinde güçlü bir ihracatçı konumundadır. Örneğin Türkiye, yalnızca şişe doldurma ve etiketleme makinelerinde dünyaya 196 milyon doları aşan ihracat gerçekleştirmiştir. Bu durum, Türkiye'nin kalite, fiyat ve teknolojik yeterlilik bakımından avantajlı olduğunu, ancak Mali pazarında yeterince etkin olmadığını göstermektedir.

Sektörde özellikle tahıl, baklagil, pirinç ve meyve işleme makineleri; süt pastörizasyonu, şişeleme, ambalajlama ve fırıncılık makineleri gibi alanlarda dikkat çekici talep artışı gözlemlenmektedir. Nitekim yalnızca “diğer tahıl işleme makineleri” ithalatı 2021 yılında 19,5 bin dolarken 2024'te 1,58 milyon dolara ulaşmıştır. Bu artış, yerel işleme kapasitesine yatırım yapan özel firmaların çoğalmakta olduğunu ve dış tedarikçilere yönelik fırsatların genişlediğini teyit etmektedir.

Bununla birlikte, pazardaki en büyük rekabet Çin menşeli ürünlerden gelmektedir. Çin, sektörde %48'lik payla en büyük tedarikçidir. Düşük fiyatlı ancak teknik desteği sınırlı ürünlerle pazarı domine etmektedir. Türk firmalarının bu noktada teknik servis, eğitim, yedek parça tedariki gibi satış sonrası hizmetlerle farklılaşması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, siyasi ve bürokratik risklerin yüksek olduğu bu pazarda yerel temsilcilik, lojistik ortaklıklar ve kamu projelerine entegrasyon, ihracatın sürdürülebilirliği için kritik hale gelmektedir.

Sonuç olarak, Mali'de tarım ve gıda işleme makineleri sektörü, yerel üretimin düşük seviyede kalması, gıda arz güvenliği ihtiyacının artması ve işleme altyapısındaki yetersizlikler nedeniyle dışa bağımlı ve yüksek potansiyele sahip bir pazar yapısına sahiptir. Traktör, sulama ekipmanları, öğütme makineleri, pirinç işleme ve meyve kurutma üniteleri gibi ürün gruplarında ciddi bir ithalat talebi söz konusudur. Bu çerçevede, Türkiye'den gelecek uygun fiyatlı, dayanıklı ve servis imkânı sunan makinelerin pazarda güçlü bir alternatif olarak öne çıkabileceği düşünülmektedir.

8. Yararlı Adresler ve İletişim Bilgileri

Batı Afrika İş Ağı Örgütü (REAO Mali – Réseau de l'Entreprise en Afrique de l'Ouest)

Adres: Bamako/Mali

Tel: (+223) 44 25 09 21

Web: <https://reao-mali.org/>

Mali Tekstil Geliştirme Şirketi (CMDT – Compagnie Malienne pour le Développement du Textile)

Adres: Avenue de la Marne, Quartier Bozola / Bamako

Tel: (+223) 20 21 79 19

Web: <https://www.cmdt-mali.net/>

Mali Ticaret ve Sanayi Odası (CCIM – Chambre de Commerce et d’Industrie du Mali)

Adres: Place de la Liberté, B.P 46 Bamako - Mali

Tel: (+223) 20 22 50 36

Web: <https://www.cci.ml/>

e-posta: info.ccima@mail.com

Mali İhracatı Geliştirme Ajansı (APEX-Mali – Agence pour la Promotion des Exportations au Mali)

Adres: ACI 2000 a cote de Soumitor’s/ Bamako

Tel: (+223) 20 22 11 44

Web: <https://apex-mali.gouv.ml/>

e-posta: info@apex-mali.gouv.ml

Mali Ulusal Zanaatkârlar Federasyonu (FNAM Mali – Fédération Nationale des Artisans du Mali)

Adres: Siège, Hamdallaye Rue 115 | Porte 317 Bamako, Mali

Tel: (+223) 20 29 84 58

Web: <https://www.facebook.com/FnamMali/>

e-posta: info@fnam.ml

Mali Ulusal İşverenler Konseyi (CNPM – Conseil National du Patronat du Mali)

Adres: Hamdallaye ACI 2000, Immeuble du Patronat Bamako

Tel: (+223) 44 90 17 10 / 20 21 63 11

Web: <https://cnpm.ml/>

e-posta: cnpm@cnpm.ml

Mali Yatırım Teşvik Ajansı (API Mali – Agence pour la Promotion des Investissements au Mali)

Adres: Bamako, Boulevard Abdelaziz Bouteflika, Quartier du Fleuve, BP: 1980/ Bamako

Tel: (+223) 20 22 95 25/26

Web: <https://www.apimali.gov.ml/>

e-posta: contact@apimali.gov.ml

Office du Niger Demirciler Kooperatif Şirketi (SOCAFON – Société Coopérative des Forgerons de l'Office du Niger)

Adres: BP 13 Niono/Mali

Tel: (+223) 21 35 20 48

Web: <https://www.socafon.ml/>

e-posta: socafon01@yahoo.fr

Ulusal Çiftçi Örgütleri Koordinasyon Birliği (CNOP – Coordination Nationale des Organisations Paysannes)

Adres: Kalaban Coura Extension Sud, Rue 352, Porte 69/ Bamako

Tel: (+223) 99 05 51 51

Web: <http://www.cnopmali.org>

9. Sektöre Yönelik Fuarlar ve Ticari Etkinlikler

SIAGRI – Salon International de l’Agriculture du Mali

Yer: Bamako, iki yılda bir düzenlenir

İçerik: Tarım makineleri, sulama sistemleri, gübre, tohum, hayvancılık

Journée du Paysan (Çiftçi Günü)

Yer: Mali genelinde her yıl düzenlenen gezici tarım etkinlikleri

Organizatör: Mali Tarım Bakanlığı

Golden Days (Madencilik ve Enerji Fuarı)

Kapsam: Gıda işleme makineleri de dahil olmak üzere sanayi ekipmanları

Web: <https://www.futurcomplanet.com>

10. Kaynakça

African Development Bank Group (2024). Mali – Country Strategy Paper 2021-2025 Mid-Term Review combined with CPPR 2023. Ocak 2024.

<https://www.afdb.org/en/documents/mali-country-strategy-paper-2021-2025-mid-term-review-combined-cppr-2023>

Byiers, B. & Karkare, P. (2022). *Actors and Interests along the Dakar–Bamako Corridor*. Discussion Paper No. 328, ECDPM – CACID.

<https://ecdpm.org/application/files/7516/6245/2755/actors-interests-along-Dakar-Bamako-corridor-ECDPM-discussion-paper-328.pdf>

Dia, I. (2020). *Analyse Comparative Des Ports De Conakry, Abidjan Et Dakar Pour La Desserte De Bamako*. *European Scientific Journal*, 16(29).

FAO (2010). Fonteh, M. *Agricultural Mechanization in Mali and Ghana: Strategies, Experiences and Lessons for Sustained Impacts*. Agricultural and Food Engineering Working Document No. 8.

https://www.fao.org/fileadmin/user_upload/ags/publications/K7325e.pdf

Fédération Nationale des Artisans du Mali – FNAME (n.d.).

<https://www.facebook.com/FnamMali/>

Forum for Agricultural Research in Africa – FARA (2022). Kergna, A. O., Nientao, A., & Daum, T. *Opportunities and Challenges for Local Agricultural Machinery and Manufacturers – Insights from Mali*. Volume 6, No. 9.

https://research4agrinnoation.org/app/uploads/2022/08/local_manufacturing_Mali.pdf

GAFSP (n.d.). *Improved Rice Paddy Quality and Quality Niébé Processing for Improved Nutrition and Increased Farmer Development in Mali*.

<https://www.gafspfund.org/projects/improved-rice-paddy-quality-and-quality-niebe-processing-improved-nutrition-and-increased>

India Ministry of External Affairs (2022). *India–Mali Bilateral Relations*, 1 Aralık 2022.

https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Bilateral_Brief_for_Mali_Dec_2022.pdf

ITC Trade Map (n.d.). <https://www.trademap.org/>

Lovol Group (2024). *Weichai Lovol Debuts at the Third China-Mali Cooperation Forum, Donates Tractors to Support Agricultural Mechanization in Mali*, 28 Ağustos 2024. <https://en.lovol.com/agricultural/agriculturalnews-detail-4346.htm>

Mali Tracteurs (n.d.). *Tarifler ve Ürün Bilgileri*.
<https://zouber.wixsite.com/malitracteurs/tarif>

Right to Development (2019). *Dakar–Bamako Intermodal Corridor Project*, World Bank Document P171122. https://ewdata.rightsindevelopment.org/files/documents/22/WB-P171122_GEnziyK.pdf

Site d'Annonces CoinAfrique – Mali (n.d.). *Tracteur Annonces*.
<https://ml.coinafrique.com/annonce/materiel-agricole/tracteur-4442500>

Zouber, W. (n.d.). *Mali Tracteurs – Tarifs*.
<https://zouber.wixsite.com/malitracteurs/tarif#:~:text=V,outils%20%28classiques>